

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на год. 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НИЈУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 ф., на по год. 3 ф., на четврт
године 1 ф. и 60 нов.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском
упутницом непосредно админи-
страцији „Гл. Црног.“ на Цети-
ње, или отирањима новина
на коју драго пошту, а коме је
поруцији, може се претплатити
код г. *Петра Рамадановића*, К. Ц.
агента у Котору, а у Србији код
г. *Мите Стајића* књижара у *Бео-
граду*. Дописе се шаљу уред-
ништву. Рукописи се не враћају.
За огласе плаћа се: на сваку
ријеч или за број од пет цифра
по 3 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 2 новч.

ДВОРСKE И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ.

— ЊЊ СС. Књаз Мирко и
Књагиња Ксенија, у пратњи гђи-
це Софије Петровне Мертваго и г.
Лазара Мијушковића, отпутовали су
у Дармштат код своје сестре, Њ. В.
Књагиње Ане Батенбершке.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕСЛЕД.

Цетиње, 24 новембра.

О дипломатској радњи велесила
у Пекину петроградско „Н. Времја“
пише: „Данашњи телеграм из Ва-
шингтона потврђује, да су тешка
искушења, што су преживјели по-
сланици у Пекину за вријеме опсаде,
у таквом степену растурјила нерве
свих опсађених, не искључујући ни
посланике, да би било у истини
не могуће од ових захтјевати, да
мирно, беспристрасно и слободно од
сваког чувства освете приступе са-
стављању пројекта, на основу ког
би се могло предложити Китају да
заључи мир са савезним државама.
Путаница, која се не може уобра-
зити и која је владала у водоњу
тијех преговора у току три и по
мјесеца, од кад је савезна војска
заузела Пекин, благодарећи иницијативу
вашингтонске владе, сад се
распутава. Да се тој путници дође
до краја министарство иностраних
дјела у Вашингтону тражило је од
свог посланика по телеграфу текст
тога споразума између посланика у
Пекину, који је имао бити осовом
пројекта ноте с безапелационом од-
луком — *décision irrévocable* — про-
јекта, који је добио тако жалосну из-
вјесност тијем, шта је тај цвијетак
дипломатије увео прије него је рас-
цвјетао. Тај исти телеграм доноси,
да посланик Сједињених Држава
Конжер неће потписати тај споразум,
док Пресједник Мак-Кинлеј не про-
учи садржај тога документа; прево-
дећи то на простији језик, излази,
да је државни секретар Хеј отворено
варедио Конжеру, да не потписује
споразум без особитог одобрења од
стране Пресједника. Без сумње, ото-
лен је требало и започети. Како
изгледа, вашигтонска влада била
је принуђена, да се лати те рјешител-
не мјере с тога, што се видјело,
да посланици нијесу правилно схва-
тили мњења својих влада о основу
мирних преговора. Све је то врло
чудновато и непоњатно. Какве се
још тајне (скривају иза дипломатских
завјеса, иза којих тек мало без то-
ликог обзира подигнутих америчком
дипломатијом, само у једном углу
раскрише се тако карактеристичке
чудне ствари? Може најближа будућ-
ност и да не одговори на ово пи-
тање, али нема сумње, да ће днев-
ници посланика и чланова послан-
ства у Пекину за вријеме, које је
слиједило иза њиховог ослобођења,
бити ништа мање интереснији, него
ли њихови дневници за вријеме оп-
саде. Али трудно да ће се кадгод раз-
јаснити — колико је узалудних жр-
тава проузроковала та дипломатска
путаница, то неправилно схваћање
мњења својих влада и намјера др-
жава од стране посланика. Колико
је села и градова кроз то вријеме
разорено, колико је невиних људи

лишено имања, крова, живота, колико
се прибавило удовица и сирота с
обје стране! Треба пожелести, да се
бар сада прекрати што прије тај
неопредјељени положај, и да прего-
вори, како између преставника др-
жава, тако и с опуномоћеницима
Китаја, најпослије чврстим кораком
крену к циљу, који им је био поста-
вљен из почетку — умирењу Ки-
таја.“

Занимљиво је како о тој истој
ствари сада пише „П. Лојд“, који је
сав гњев био излио против Русије,
кад је она своју војску повукла из
Пекина. Тај лист доноси ово кратко
али карактеристичко саопштење: „На-
зад! изгледа сада да је парола у
Пекину. Прије неколико дана била
је састављена па конференцијалном
столу посланика нота, која је имала
бити израз захтјева велесила. Ова
нота имала се предати Китајцима
као *décision irrévocable* као неопозив-
љива одлука. Али док се тај спора-
зум владама на одобрење поднио,
удаљује се од истог једна сила за
другом и свежа боја брзе одлуке
бива избрисана накнадним разми-
шљањима и обзирима. Прва је иско-
чила Америка. У бијелој кући у
Вашингтону саучешће Конжеру у
споразуму посланика у Пекину ма-
ло је одобрења нашло и похитало
се, да се утврди, да пристајање Ко-
нжеру никако не ангажира владу
Сједињених Држава и њој сасвим
слободне руке оставља, да програм
захтјева састављен посланицима мо-
дифицира или још сасвим одбије.
Руски посланик такођер би Китајском
опуномоћенику био саопштио, да ће
Русија дјеловати, да се ублаже по-
једини захтјеви, специјално захтјев
смртне казне оптужених Принчева
и мандарина И приговори Америко
управљени су поглавито против зах-
тјева смртне казне Принца Туана,
Хванга и још десет Принчева као
предуслов за склапање мира. Аме-
рички посланик у Берлину Уајт го-
ворио је за ову ствар у иностра-
ном министарству у Берлину и у
Вашингтон извјестио, да је резул-
тат његовог разговора био повољан.
Из Вашингтона се увјерава, да се
нема у намјерама владе Сједињених
Држава, да се изађе из концерта
сила, и да је таква евентуалност у
сваком случају још далеко. Дакле
престојећи покушај биће управљен
на битно блаже услове мира сло-
жити се; управ ће се мало назад
концентрирати.“

Па да се човјек не иједи!

КРИГЕР У ПАРИЗУ.

Заслужује да забиљежимо у крупним
цртама штогод о дјелу старца пресједника
трансвалске републике у Паризу и њего-
вом ту борављењу, по извјештајима милан-
ског листа „Корјере дела Сера.“ Прогу-
штајемо одушевљене дочеке по свим глав-
ним станицама од Марсеља до Париза. Већ
из јутра мноштво народа почело се саку-
пљати на станици. Ту су и све личности,
које имају дочекати Кригера. Кад је влак
стигао, и славни старец проишло, из хи-
љада грла подиже се громко клицање и маха-
ња клобука. Кад је Кригер стауо ногама на
земљу, полиже достојанствено чело, пока-
завши карактеристично лице, које нагле-
даше свјетлије и лепше него што га слике
показују. Поздравља масе народа, које не
престају аплаудирати. Не мисли се ни
уводити га у нарочиту салу, него се пре-
стављање врши ту пред народом. Најпрви
је приступио Крозијер, шеф кабинета Лу-

бетова, и поздравља Кригера у име Лубета,
па Гребовал, пресједник муниципалног ви-
јећа, и Шерио у име сенског департамента.
Кригер одговара: „Долазим по други пут
у Париз, град племенити и уљудни. Ње-
гова девиза: *fluctuat nec mergitur* — могла
би се примјенити јужно-афричким репу-
бликама, које ће се борити, али, ако Бог
узоће, неће подлећи. Оно што тражимо
јесте уздржање наше независности, јер смо
убјеђени да само независност народа може
гарантирати мир. Да постигнемо мир на
основу слободе и правичне. Ми се боримо на
земљишту република, а ја долазим за то
у Јевропу. Вазда сам тражио арбитраж и
још га тражим, и да то постигнем, рачунам
на потпору народа, особито на симпатијама
француског народа.“ Одушевљење претвара
се у манифест. Префект полиције, немиран,
прекида бесједу и наређује полазак.

Кригер сиједи у отворена кола са
сенаторима Паулиотом и Гереном. Четрдесет
полицајских агената окружавају кола,
да бране Кригера од превеликог одушевље-
ња народњег. Кола не могу напријед; на-
стављају се бесједи. Најпослије полиција
ослободи пут, и кола се тротом кренуше,
оставивши за собом остала кола између
великог мноштва народа. Пратња је прошла
кроз улицу Лионску и наљегла на пјачу
Бастиљску, коју је народ прекрило. Са
свију страна загрмјеше акламације. Са
свију страна пада цвијеће као киша. Кри-
гер тула пролази кроз праву апотеозу.
Поворка окрену булеваром Бонмарше, па
великим булварима, имајући проћи четири
километра до хотела Скриба. По великим
булварима већ нема оног силног мноштва.
На против прозори су пуни. Акламације се
умножавају како се приближује одређеном
стану. Кригер непрестано отпоздравља кло-
буком у руци на десну и на lijeву. На
лицу му се види задовољство. Поворка
тако пролази булварима и долази на буле-
вар Монтмарте, гдје силно мноштво удво-
стручава акламације. Иде напријед булва-
рима, па преко пјаче Оперне, пуне народа,
и долази пред хотел Скриба. Одушевљење,
које се громко разлијеже, не може се опи-
сати. Сви би хтјели насрнути на кола
пресједникова; али полицајски префект
наређује полицији, која саставља живи зид
и нико не може напријед. Тек је Кригер
улегао у хотел бар десет хиљада манифе-
станата с капуциноског булвара и околине
хотела чине овације. Кригер излази на
прозор и поздравља; и по неколико пута
морао је излазити сад на прозор, који глед
на булар, сад на онај, који гледа на улицу
испред хотела. Мноштво пјева пригодну
пјесму да се разлијеже по ваздуху. Кригер
не зна да ли ће излазити на балконе да
захваљива народу, или ће примати подво-
рења, између којих Принцеза Бонапарте
са неколико госпођа више аристократије,
и многе личности, између којих брата
Виљбоа-Мареља, капетана француског, што
је пао за независност бурску. Једва један
пут стари пресједник сједи да се одмори,
али на поље не престаје се разлијегати
пјевање пјесме састављене у част Кригера.

На четири послје подне Лубе прима
Кригера. Јелисејска кола воде га у Јели-
сеј, у пратњи корасијера. Нарочите мјере
узете су у заштиту инглеског посланства,
испред ког би Кригер имао проћи. Али да се
избегне свака опасност Кригер пролази дру-
гим путем, а улица, у којој је инглеско
посланство, сасвим је затворена. Кригер је
био примљен у Јелисеју са званичним по-
частима, које иду Владоцима, који не
путују инкоњито. Кригер је улего у Јели-
сеј уз громко аплаудирање мноштва. Вој-
ничке почасте одавао му је један батаљон
пјешадије под командом једног пуковника,
са музиком и заставом; на његовом прола-
ску застала се поклонила, а музика инто-
нирала бурску химну. Кригер је био у зва-
ничном руху са крестом „Легије Чести.“
Дочекали су га генерал Дибон и Крозијер,
у униформи; па су га увели у салон по-
сланика, гдје га је дочекао Лубет и мини-
стар Делкасе. Послије измијењених бесједа,
и разговора, што је трајало 12 минута,
Кригер је с истим званичним церемонијалом
био испраћен из Јелисеја. Кригер се по-
вратио из Јелисеја са задовољством на
лицу. Мало кашње, Пресједник Лубе у
колима, такођер праћен корасијерима, од-
вратио је Кригеру посјету у хотелу Скриба.
Као што је мноштво акламирало Кригера,
тако исто је клицало: „Живео Лубе! Жи-
вио Крагер! Живјела слобода!“ Посјета је

била најсрдачнија и трајала је 10 минута. Лу-
бет је опет на повратку био живо акламиран.

У вечер је министар Делкасе дао
објед у част Кригеру, на који је позвао
званично дра Лејдса, трансвалског дипло-
матског агента у Јевропи. Ту вечер је до-
касно мноштво народа пјевало Кригеру
пјесму.

То је било у суботу, а у недјељу је
Кригер почивао, у кругу својих министара
провео. Уз то су се уписивали у његовом
хотелу многе личности, између којих ми-
нистри, заповједник Париза и префект
сенског департамента. Али је народ послје
подна наставио овације, и Кригер је морао
излазити на балкон да захваљива. Неки
ватренији младићи су били притворени
због неких усклика, који су вријеђали
инострани личности. У понедељник је Кри-
гер посјетио на изложби павилјоне, који
је био постоје, и провео се по неким краје-
вима Париза, свуда једнако акламиран;
па је примао посјете депутација и поједи-
них знатних личности. У уторник је по-
сјетио Валдек-Русао, пресједника министар-
ства, који му је одвратио посјету. Па је при-
мио преставништво муниципално, и Кригер
је одма одвратио посјету муниципалјуму, гдје
је био сазвано дочекао. Ту су се држале
бесједе, на које је Кригер одговорио, да ће
се Бури још дуго опирати, а када чују,
какву му моралну потпору даје Париз, да
ће бити на томе благодарни Кригер се
нада да ће француске симпатије према
њему допринјети да продре у душу народа
начело арбитража, који има обезбедити
мир Кригер мора излазити и на балкон
муниципалног двора да захвали мноштву,
које га акламира. Ту је приуговорљена за-
куска, али он не окуша, као што нигдје
не учествује на банкете, које су му од
Марсеље приуговорљавали, него сједи у
наслоњачи и прима подворења, па се враћа
у свој хотел, уз трајне народне овације.
По обједу је примио Рошфора, уредника
„Интрасигента“, и пресједника одбора, који
је купио прилоге за почасну чајну Кроњеу.
С Рошфором су били неки чланови одбора
и славни француски књижевници Копе и
Леметр. Уз Кригера су били његови ми-
нистри Фишер и Веселе. Рошфор је предао
Кригеру сабљу батчаком од масивног злата
са натписом: „Републикански патриоти
француски републиканском патриоти Кро-
њеу“. Рошфор ја држао говор, у ком је
рекао да су француски патриоти хтјели
тијем изазвати своје дивљење оним
3000 Бурма, које су заробили 40 000
Инглеза. Кригер је сходно одговорио.
Најпослије Рошфор предаде Кригеру ме-
даљу, коју су француски заробљеници
на острву Св. Јелене слили од очица,
којима су јели ропску храну, коју је
Кригер потрешен примио. Пред нечер је
1500 љака у најбољем реду, праћени по
жељи њиховој од многобројних полицајских
агената, да се не би с њима други мије-
шали, дошло пред хотел Скриба, од којих
једно изасланство пође да поздраве Кри-
гера. Вођа изасланства је завршио говор
овим ријечима: „Нека би ви побједили као
Вашингтон! Нека би одлуке Хапске кон-
ференције најпослије биле примјенљене!“
Кригер је одговорио, поздрављајући у ља-
цима млади нараштај, који ће донијети
законе будућности. Изасланство му је под-
нијело дивну спртницу цвијећа са лентом на
којој је натпис: „Пресједнику Кригеру
љаци — за право и за слободу“. Кригер
је изашао на балкон, гдје је примио нај-
одушевљеније љачке овације. Љаци изазвани
из „Гранд Хотела“ шаком бачених солата
од једног господина и госпође, по свој
прилици Инглеза, одговорили су усклицима:
„Чемберлен у лудницу!“ па су још демон-
стрирали пред једном инглеском фирмом.
У вечер је Кригер посјетио Делкасеа,
који му је одма одвратио посјету. Од како
је ступио Кригер ногом на Француску
земљу, докле се у њој бавио, пред тим
величанством несреће и очајања, које се
бори до посљедње капи крви за слободу и
независног једног мирног и културног, по
превасходству хришћанског народа, у
Француској су све странке ишчезале и
једнодушност француског народа од првог
грађанина, пресједника Лубета, до посљед-
њега клањала се с пуно поштовања и с
неограниченим симпатијама пред Павлом
Кригером, што је при свршетку потврдила
и једнодушност камаре и сената Францу-
ска је дала благородни примјер осталом
свијету.

Један други јеврошки концерт. Прашка „Политик“ орган старо-Чеха, доноси врло значајан чланак о Кригеровој дочеку у Француској под горњим насловом, који од ријечи до ријечи преводимо:

Већ искрцавање Павла Кригера у Марсељ било је тако импосантно приређење, какво се само каквом војсковођи на повратку са славобитног ратовања приправља, а дочек у француској престоници био је такав, какав Париз можда још од дана Наполеона првога никад није видео. Не авични накит, нити раскош војничког сјаја, него неизвјештачени, елементарном силом продирући ентузијазам гомила народа био је, који је овој јединој своје врсте манифестацији сјај и значај дао. „Паришко становиштво — рекао је сенатор Герен у свом поздраву — радујете се као преставнику слободе и правде отаџбине.“ Да, не као какав бјегунац, као какав прогнанник, него као јунак долази Павло Кригер у Јевропу, и одушевљени дочек, који је нашао на француском земљишту са одобравањем цијелог образованог свијета, није само глорификација мученика за слободу и правду, него је громовити протест против отимачине земаља и гажења ногама правде и хуманитета.

То је узвишени примјер грађанских врлина патриотизма пуног самопожртвовања, што је мали бурски народ свијету дао и још даје, а двоструко узвишен је у ово доба, у које материјални интереси све, а идеална добра ништа не вриједу, гдје личне користи најмоћније потичу на дјеловање и гдје себичност влада. У највећем степену радост буди то, што ти дивни подвизи чистог патриотизма баш народне масе усхићава, што свједочи, да у народима живи осјећање правде и да се почиње моћно покретати, да јавно мјење хоће да постане чиниоцем, с којим државници морају рачунати. У посљедње доба чујала се и одвише често девиза: *Suprema lex voluntas!* Краљева воља је највиши закон; изгледало је, да у извјесним круговима сматрају, да народи постоје, да слушају и да се вишој вољи покоравају. Књаз Бисмарк је једном рекао, да се не би никад усудио да отпочне један рат, кад не би јавно мњење за собом имао. Али је отада јавно мњење знатно пало, и мисли се, да се могу ратови водити без обзира, да ли су изазвани поврједом права и правде, или су прости разбојнички походи, срество зашитавања похлепе на туђе земље. И такав је разбојнички поход био и остаје рат Инглеске против обје бурске републике, разбојнички поход, који је потекло из најнижих побуда и одврата у свом извађању, разбојнички поход, од ког грознијег свијетска историја не познаје и који покрива неизбрисивом срамотом оне, који су га у дјело привели. „Ја сам се често борио с дивљацима, али они, с којима се ми сада боримо, грђи су од свих дивљака!“

Ове ријечи, које убијају, из уста Павла Кригера у Марсељу, Клио ће челичном оштрицом урезати у вјечне таблице историје и до најдаљих стољећа остаће

жигосано име злочиначких дјелата слободе једног слободног народа. Штит Албиона није бијел и чист, он је омрљан крвљу побједаних народа у свим дјеловима свијета. За оне убилачке ратове Инглеска је имала бар изговор, да се тиче ширења јевропске културе, али се поход против Транзвала не може културним циљевима ублажити као што и нечувена грозна и срамна дјела њезиних војсковођа у јужној Африци не могу се никад оправдати нити пред данашњим свијетом нити пред будућим нараштајима.

Од упада Џемсонова, ког се Инглеска последије жалосног му исхода стићела, али који је она потакла, морао се очекивати рат Инглеске против Транзвала и узалудња је мука, што се с инглеске стране сада тврди, да је Инглеска изазвана бурским републикама и на рат нагнана. Не напомињели то ону баену о вуку и јагњету? Кригер је рат приуговљевао — тако се он сада из Лондона оптужује. Обзиром на очигледне намјере Инглеске зар је он имао напустити мјере за одбрану и пустити се без отпора угући? И да су захтјеви Инглеске били праведни и основани, што се не може допустити, па да им се Транзвал опро, зар није био могућ мирни споразум средством арбитража? Пресједник Кригер лојално је упорно тражио арбитра, али Инглеска није преставала... Зашто? Инглеска није хтјела ни да чује о арбитражу, јер је добро знала, да пресуда његова не може бити у корист њену, јер је њена ствар скроз и скроз неправедна била од самог почетка, јер није тежила да се мирно споразумије с Транзвалом, јер јој је рат био срество да постигне сврху, јер је од почетка била наумила, да анектира бурске републике.

Бури се да латили оружја, они су почињали чула од јунаштва, и Инглеси су трпљели пораз за поразом. И ако су били побједоносни, Бури су неколико пута тражили интервенцију велесила, они су поновили ту молбу, кад су Инглеси најпослије постигли један повећи усјех, те кад нијесу већ могли да наведу, да треба пријети оружја да задовоље. Инглеска је одбила најодлучније сваку интервенцију, и остала на неодлучном покушају једине Русије. Велесиле нијесу се макле, кад су Инглеси, ногама гажећи сва међународна начела, ступили у Транзвал, не као ратујућа сила, него као нечовјечни варвари. Може се допустити, да се ниједна велесила није хтјела у рат с Инглеском упуштити због Транзвала, који је могао у данашњем заплетеном међународном положају лако изазвати свијетски рат, али остаје срамота на деветнајестом вијеку, који се тако радо називље вијеком просвјете, што је при његовом свршетку било могуће такво истребљење једног цивилизованог, мирнога и само за своју слободу тежећа народа.

Ман фестирање симпатија при искрцавању Павла Кригера у Марсељ и још више при његовом доласку у Париз, које није било извјештачено него сасвим спонтано, и које свједочи, да у народима није изумрло осјећање права и правде, манифестирање симпатија, које у цијелом обра-

зованом свијету осим Инглеске наоди одвија, нека би за Инглеске било опоменом. Кад је Кригер своју стаџињу оставио и укрцао се пут Јевропе, било је јасно, да му у Јевропи од стране влада неће него од стране народа бити приређен одушевљен дочек. Инглеска је то звала такођер да ове бурне овације могу имати карактер значајних демонстрација у својим посљедицама, да то неће бити само ларма свјетне вазда жељене демонстрација, него манифестације, у којима учествују сви друштвени слојеви и које ће бити општи протест против Инглеске. Зато је инглеска влада све покренула, да те манифестације уклони, она је молила и пријетила, али ни њезине молбе ни њезине пријетње, а још мање гњев инглеске пресе, могаће запријечити, нити да млада Краљица холандска стави на расположење пресједнику Кригеру један свој ратни брод, нити да француски народ своје осјећање слободно изрази. Одушевљени дочек, што је Француска уз одобрење свега образованог свијета пресједнику Кригеру, као преставнику слободе и плаштећег патриотизма, приуговљивала, јесте радосна поправка држања дипломатије, јесте натрени протест против инглеских злочина, јесте жива опомена не само Инглеској, да се право и правда осле не смије ногама газити. У народима почиње савјест говорити. *Discite justitiam moniti!*

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Стогодишњица М. П. Погодина)

Поводом стогодишњице од рођења Михаила Петровића Погодина, славног руског историографа, петроградска академија наука држала је свечану сједницу под предсједништвом Н. Ц. В. Великога Књаз Константина Константиновића у присуству двојице петроградског научног, књижевног и умјетничког друштва. Сједницу је отворио М. И. Сухоминов, пресједник одјелене рускога језика и словесности, објаснивши значај сједнице. Сљедујући одавна установљеном обичају, да одаје пошту својим покојним члановима, академија данас слави успомену свога члана М. П. Погодина. Вријеме, у којем је он живио, било је временом таквих људи, као што је Воствоков, Жуковски, књаз Вјаземски, књаз Шербатов и други, чија имена с благодарношћу спомиње историја руске књижевности. Погодин је био копчом између њих и тадашњих струја. За тим је узео ријеч А. С. Лапо-Данилевски. Говорник је између осталог рекао: „Почетак XIX вијека било је доба прелазно. Напрезања у науци и у социјалној мисли била су противна, сукобљавала су се и разилазила. Једна философска система замјенивала је другу. Том колебању подлагала се и социјална миса. У тим приликама појавио се Погодин са својим живим темпераментом, кипућом фантазијом и осјетљивошћу. У таквим приликама њему је тешко било да се ограничи на ма какву једну саму област. Он као историограф преживио и тако потресајуће догађаје, као 14 децембра, и кримски рат. Све је то ударило на ње-

га свој печат. Он је био не само историо-чар него и књижевник и публицист. По својој нарави он није био кабинетским учењак: њега је привлачио народ и путовање. Он је путовао, проучавао, посматрао и упознавао се са свим слојевима друштвеним без разлике, све опажао и бележио и свему се старао дати карактеристику и објашњење. Он је познао народ и његово биће. Он се безгранично посветио општим бједима. У науци, коју је он предавао — у историји он није био систематик. У томе је његово достојанство и сла-бост. Он није био тјесно свезан с покретом мисли савременог му друштва. Њега су таласале оне философске системе, које су владале у његово доба. Оне су се на њему одијевале. У прве он је био непо-вјерљив према скептичком покрету, који је владао 20-тих година. Послије се одао то-скептицизму и тада владајућем учењу Шеллинговом. Тада је и дружио с Титовим и Шевиревим. За тим га је заносила њемачка романтика, а од Француза Жан-Жак Русо. Под упливом времена и владајућих упуља Погодин постаје познатијим Шеллингом. У њему се буди потреба изучавања философије. Бесједи између њега и Титова носе чисто философски карактер, ал ипак он тежи из кабинета на улицу и у друге крајеве. Уплив философије видио се. Он се заноси „небесним стањем душе, које је морао преживљавати Шеллинг, кад је открио своју систему... Он је био првим предавачем историје, „који је увео у њу философско мишљење. У то је доба радио и на самобитности Русије. По његовом убјеђењу, Русија се морала појављивати на јевропској позорници не иначе него самобитно. Он је тврдио на лекцијама, да појавама у руској историји треба објеснити руску самобитност из ње саме. Он је говорио да се запад већ преживио и да све остало мора завршити Русија својим предстојећим историјским животом. На Погодину се показивао уплив словен-филетва, али је он тврдио и вјеровало, да се образовање Запада мора слити с руским у једну општу западно-словенску струју. Он је вјеровало да се нада све Јевропе уредоточава на Русију.“ Али се сам Погодин није признавао словенофилом, а словенофили нијесу били с њим задовољни. Али су прилике учиниле своје. У 30-тих годинама занос Шеллингом стао је падати, па је постепено Шеллинга замјенио Шле-цер. Осјетила се потреба историјске критике. Отуда и ред чланака Погодина против Карамзина. Ал је Погодин — и то је његова заслуга — имао скептичког такта. Даље је говорник истакао значај Погодина као историографа и сабирача старих споменика. Он је био дијелом словенофил, дијелом западњак, а уопште није био ни једно ни друго. Али благодарност потомства ваља да призна његову тврду вјеру у силу руске науке и вјеру у руски народ и у његову унутрашњу силу.

За тим је дошло ред на академика В. И. Ламањског. Честити професор нарисовао је живу слику Погодина. „Прошло је педесет година, и отада је истекло много воде. За то вријеме је протекло много догађаја, који су по свом карактеру гра-

ЛИСТАК.

ОТКРИВАЊА ЛОРДА ДАРБИ-А у инглеској политици

(Свршетак.)

Било како било, инглеске пријетње постигле су своју цијељ. Русија је пред Инглеском уступила. Да видимо силе инглеске.

У парламенту Волслеј је говорио: „Нека сјутра рат буде објављен 400 хиљада изучених војника наће се у линији, ако устреба.“ Ту је он чинио овај рачун: сталне војске дома — 99,000, резервне војске и милиције — 40,000, милиције — 80,000, добровољаца — 180,000, друга класа резерве — 10,000, у све 414,000. Али и овај број по истом Волслеју „прије је много нижи, него ли виши.“ Сада је прошло двадесет година, ратне силе инглеске отада су толико порасле, а до 400,000 у Транзвалу још је доста требало. Како је смјело Волслеј и у парламенту преувеличавао бројеве!

Јасније су се показали шанси рата и у томе, што је сама објава рата Русије Турској подигла цијену шеници више него 50%, а шенице сваки дан становништво Инглеске јело је више од по милиона рубаља. С удаљењем с инглеског пазара руског хљеба, меса, масла и снаке спровине, још би више у Инглеској по градовима подражала свака храна, а на њу Инглеска троши на годину 3,720 милиона рубаља, по 92 рубаља на човјека. Заустављање радње по фабрикама на руским сировинама заштрило би кризу. Очеvidно су Дарби и његови једномисљеници имали овбиљних узрока да сматрају рат са Русн-јом безумљем, који и при усјеху не би могао надомјестити свој маси претрпљене штете.

Примјер Инглеске нашао је себи подражаване Гроф Андранш тражио је у делегацијама кредита за ратне сврхе 60 милиона фиорина. Делегације на први мах одбише, и дадоше само онда, кад је он изјавио: „Ја главном јамчим за уздржање мира, ако кредит буде одобрен.“ Рекло би се, да је ово било јасно — Аустрија се није справљала на рат и то она шћаше отворено признати само онда, да јој је Русија тражила разјасњења за ратни кредит. Али се то није збило, и није само Инглеска стала пријетити Русији него и Аустрија, уз то је Бисмарк, „поштени маклер и оморјел русофила,“ упорно настојао, да увјери Русију, да се још може уступцима „умирити Инглеска.“

У почетку марта Инглеска је захтјевала, да се изнесе на конгрес Санстефански уговор и справила је флоту у Цариград. Дипломатија руска била је раздражена. Њезин орган „Журнал де С Пет“ почео је пријетити, ал' како? Он је донио 10 марта оштар чланак, који је овако свршавало: „Прошло је вријеме дипломатских изврћања и двосмислених изјава. Сви желе мира Једина Инглеска стоји на путу. Хоћели то претрпјети Јевропа? (!!) Ако неће, нека позове Инглеску да стане на законито земљиште, и да остави тјеснаце с формалном обавезом да неће више у њих улазити. Ако ли Јевропа остане безгласна, онда више нема независности на континенту, и свијет постаје игралиштем инглеске политике.“ И Јевропа је ипак претрпјела Инглеску у тјеснацима....

Дарби је дао оставку 16 марта и у горњој кући рекао је: „Кабинет је узео неке важне и озбиљне одлуке, којима се ја не могу придружити. Ја мислим, да моји бивши другови желе мира као и ја; ипак ја не могу признати, да су одлуке министарства благоразумне са гледишта интереса мира, и да су неопходно за обезбјеђење трговине, или да су оправдане положајем ствари за границу.“

Виконсфилд је изјавио, да је узрок оставке Дарби-а предлог министарства, да се сазову резерве, ипак је последије осам дана Дарби одговорио, да није сазив резерве био главни узрок његове оставке. По његовом мишљењу, политика министарства неминуовно је водила к рату, и он је дао оставку, држећи да се не може ратовати „без одређених цијељи и без савезника.“

Послије преговора за вријеме којих је Бисмарк и играо своју знамениту улогу маклера, књаз Горчаков је концем марта саопштио Сализберију преко Шувалова, да ће цио текет Санстефанског уговора бити предан државама да га са свом слободом оцијене. Што је то значило, у Русији није нико сумњао.

Берлински конгрес донио је берлински уговор.... Сједница у горњој кући 6 јула била је изванредно свечана. Присутствовали су сви Принципи и Принцесе Краљевске Куће. Галерије па и ходници су били препуни госпођа лордова и посланика... Министри, бивши министри и посланици су ту били. Говорило се да ће и Краљица доћи, и ако је то било против парламентских обичаја. У самој ствари иза трона видјела се дама, која је сличила Краљици... Виконсфилд је дочекан громовитим аплаузом. Он је отворио сједницу бесједом у славу берлинског уговора, напомињући да ципарска конвенција не преставља сав споразум с Турском, него да је знатан дио споразума у тајним чланцима. Сада знамо, да то није била истина, али је онда то изазвало бурно одушевљење.

То је изазвало лорда Дарби-а. Он је по стопографским биљешкама, рекао: „Ма какве биле посљедице или недостаци тог трактата ја могу искрено честитати кабинету већ само за то, што је тај трактат вазда бољи него ли алтернатива рата; то сваки признаје. Крајњи исход бар је уклоњен, и ја за то најсрдачније честитам

влади, јер сам ја и сада принуђен да се држим мњења, које сам изјавио у овој кући назад неколико мјесеца, а имено, да је влада остала упорна у тадашњој својој одлуци, ми смо се морали веома бојати, да ћемо бити повучени у посљедице друге врсте.“ Дарби је учинио неколико прои-цатељних опазака о кратком вијеку берлинског трактата, који је он назвао *привременим споразумом*, претказујући скоро сједињење Румелије с Бугарском. Затим је прешао к ципарској конвенцији. „Ја сам готов да веома драговољно пристанем — проицки је наставио — да постоји може бити врло велика разлика између коначног плана, и оног, који је имао кабинет назад три мјесеца. Кад сам ја оставио кабинет концем марта, ја сам то учинио највише зато, што је, како су говорили, било потребито добити приморску станицу у источној половини Средоземног мора, ради чега је требало захватити острв Ципар с једном тачком на Сирској обали, и то је требало учинити са одобрењем или без одобрења Султана, и ако је без сумње био у тој намјери услов, да Султан мора зато добити накнаду. Нећу да злоупотребљавам наше вријеме, нити ћу подробно излагати разлоге против те одлуке. Сада само морам рећи, да се моја савјест не може пришприти, како са гледишта правде, тако и са гледишта политике, са упадом војске у мирно доба и без одобрења господара на земљиште пријатељске државе. Само неопходност самозаштите мога би оправдати такав корак, а на такву неопходност нити су се позивали, нити су се могли позивати. Без сумње на тај крај одговорио би корак руске војске у Цариград. Тако су ствари стале, када сам преко три мјесеца назад говорио у овој кући и назовао вам страховање, које при свјетлости догађаја, који су слиједили, може сада изгледати неоснованим.“

Ово страховање, које се показало неоснованим, било је страховање, да ће Русија

ничали с временом Јелисавете и Катерине. Погодин својим погледима послужило је неом намећу тих епоха и поздијем временом. Он је живио у оно доба, када се о свему ћутало, кад је цензура била строга. Али њега то није ометало. Он је говорио о њој, што тадашња цензура правила забрањивала. Он је био за мисо ослобођења сељака. Он је вјеровао у бољу будућност. У 30 им годинама он је написао и издао изванредно много. У његовим дјелима било је и неуспјешних ствари. Мноштво разноврсних издања принуђавало га је и нехотице да се расипље. Његовог „Москитина“ уређивала је „млада редакција.“ Његов је задатак био да иде по стопима Ломоносова и Новикова, који су имали задатак да буде руску мисао и да траже нове трудбенике. Љубав према руском народу диге из свих његових издања и радња. И ниједан писац није био тако тајесно свезан с народом као Погодин. Народ и историја слили су се у његовом појму у једну цјелину. Све, што је створило и што је он био, истекло је из његовог ватреног срца и из љубави према руском народу.

Иза академика Ламанског, говорио је академик Н. П. Кондуков. Погодин је и зато заслужан што је оставио добру спомену и у археологији и скупљао је у своје збирке све старинско. Он се није држао ни школе ни системе, а оставио је за собом 19 хиљада рукописа и 20 хиљада рукописних старих књига. Његова је зајетна мисао била да оснује по Русији археолошке музеје ради сахране старих историских споменика прошлости руске.

Последња ријеч је припадала академику А. А. Потјехину. Вриједни књижевник прочитао је своје успомене о првом састанку, о првим корацима свога књижевнога дјеловања, о томе, како се он суерио са Погодином, што му је Погодин говорио и како се радо Погодин одзивао свему новоме и добром. Он је ратовао за чистоту рускога језика.

† Добривоје П. Арнаутовић.

30. октобра све године преминуо је у Биограду, у најбољој снази живота, Добривоје П. Арнаутовић кр. срп. виши чиновник пошта и телеграфа, члан управног одбора „Новинарског Удружења“ и т. д. Покојник је у Белгији штудирао ове важне саобраћајне установе, и био један између првих који је доприносио својим обилним радима да се и у Србији усаврше. Бивао је наставником у поштанско-телеграфској школи у Биограду, где је својим ученицима највише предавао „Историју поште“, коју је он и написао, и у „Поштанско-Телеграфском вјеснику“ издао своја „Писма из Белгије“, као упутства за боље уређење пошта; као и многе друге своје радове и чланке, које је писао у корист поште, телеграфа и њихових службеника. — Као тако познатог и ваљаног чиновника поштанско-телеграфских услова, а приликом прославе 25-тогодишнице установљења телеграфа у Црној Гори (1870—1895), на предлог нашег Главног Управитеља, одли-

на овај корак Инглеске одговорити заузеле Цариграда и објавом рата, кад би Инглеска отпочела дробу Турке, уљегавши у тјеснаце. Диоба Турке, купљена таквом цијеном, није улазила у план инглеског министарства. Сва бесједа Дерби-а доказује, да против тога нијесу били ни Биконсфилд са једномисленицима, него су очекивали дружице држање Русије Уопште, као што је рекао Дерби, градивни план, протектората над Турском цоникао је и уврастао тек после марта мјесеца и последице руских уступака. Да тада Инглеска није имала „опредјелених цијељи“, то јест, није било у Турској ништа, што би инглеска влада рјешила се да штити по свакој цијени. Она је намјеравала само да захвати што јој је требало, и даље од те авантуре није имала другог плана, а немајући опредјеленог плана није могла имати ни савезника. На питање Дерби-а: „Зашто је Цариград потребит“, одговорили су му нејасно, да он „лежи на линији еуфратске жељезнице“. Ето гдје је била најсјвернија граница стварних захлјева или бар машта тадашње Инглеске. Затварати пред нама врата Дарданела већ по томе није улазило у планове тадашњих инглеских политичара, што задржати у своје руке та врата помоћу саме флоте, била је наравно неостварива задаћа. Флота, која стоји у уском пролазу, имајући саобраштај са Средоземним морем, могла је изазвати разне случајности, али није могла ништа поуздано покушати.

Просјеком сујецког канала Цариград и Мала Азија изгубили су сваки обилни значај за Инглеску и њену трговину, што је она и признала, кад је њен посланик у Цариграду Ујат осамдесетих година скоро официјално предао Малу Азију Њемачкој. За Инглеску сва важност уредоточава се на Сујецком каналу, који Руси могу преузети походом преко Палестине. Одбијајући Русију од Цариграда, она би сама принуђавала Русију да тражи изласка

каова је покојног Добривоја П. В. наш Господар Даниловић орденем. А скоро је био одликован од Њ. В. Краља Александра орденем Св. Саве.

У покојнику губи Србија једног од оних својих синова, који је неуморно радио да јој подигне углед међу другим државама „Свјетског поштанског и телеграфског савеза“; његови другови губе једног од својих узор колега и дице своје, а пошта и телеграф у Србији губи једног од најбољих радника.

Смртни остаци покојног Добривоја сахрањени су у Биограду, уз велики спровод његових другова и разних биоградских удружења, на челу којег је био и покојников надлежни министар г. А. Јовановић. Са покојником се је опростио, при опјелу у саборној биоградској цркви — где је чинодјејствовао Митрополит са два Епископа и 14 свештеника — један телеграфиста као са својим бившим наставницима; пред Глав. Управом Пошта и Телеграфа, у име свију телеграфиста и поштара, г. Радоје Радојковић инспектор, а код вјечне куће пок. Добривоја опростио се са њим један члан Н. винарског удружења у име удружења и свију новинара.

Велику жалост и губитак, које су претрпјели пошт. телегр. чиновници у Србији за својим узор колегом покојним Добривојем, дијеле са њима и поштан. телегр. чиновници у Црној Гори, јер је покојник и њих потпомагао са својим радима, и никада их није разликовао од оних у његовој ужој отаџбини.

Те тако удружени у великој жалости за њим добрим другом Добривојем, довикујемо: „Лакс ти Српска Земља, наш добри друже, коју си синовски љубио! а вјечан ти спомен међу нама! —

П. М.

(Нове књиге.) Примили смо следеће нове књиге:

Православна богословска Енциклопедија. Издање под редакцијом професора А. П. Лопухина. Том I. А.—Архелан. Съ иллюстрацијами и картами. Петроградъ. Приложено к духовному журналу „Страникъ“ за 1900 г.

История Христіанской Церкви в XIX вѣкѣ. Издање А. П. Лопухина, с иллюстрацијами, представљеними портрети знаменитѣйших и изобразивши важнѣйших событий XIX вѣка. Том первый. Петроград, приложено к духовному журналу „Страникъ“ за 1900 г.

Као што се види из наслова, обе ове књиге изашле су као прилози духовном мјесечнику „Странику“, а спадају у „Опште-доступну богословску библиотеку“. И одиета обе ове књиге нијесу само за духовна лица него их с интересом могу читати и свјетовњаци. Доста је обратити пажњу на саме наслове па да се то олма увиди. Већ саме ријечи „енциклопедија“ и „историја“ кажу да ту има доста знања, за сваког образованог човјека потребита.

У енциклопедији овој долазе чланци по свим богословским наукама, као што су: 1) Св. писмо и библијска историја и археологија; 2) Основно догматичко и наравствено богословље; 3) Црквена историја —

на Сирску обалу и упућивала би је на Сујецки канал.

При таквом положају ступати у борбу с Русијом због тјеснаца, значило би ризикрати с главним благом, бранећи заслон сасвим непоуздан. О томе није мислио, по Дербијевој свједоци, ни Биконсфилд, који је пријетио, не имајући „опредјелених цијељи“, и предупређавајући пријетњом сваки покрет Русије напријед, био је готов одступити одма пред сваком одговором с пријетњом, као што је похитао да наразн „задовољство“ на одлучну пријетњу Горчакова у ноћи од 3 јануара.

Може се схватити, какав су утисак учинила та откривања Дерби-а на присутне. Сализбери је био изгубио власт над собом и одговорио је, да причање Дербијево „није истинито“. Дерби га је позвао на ред за тај непарламентарни израз. Сализбери се поправио и казао је да Дербијева откривања „нијесу тачна“, али га је ипак лорд Гренвил четири пута позвао на ред у тој бесједи, кад је изврћао смисао својих ријечи. Кад је при свршетку Сализбери стао разлагати, како је сјећање чланова кабинета о министарским савјетовањима „до самој природи ствари подложно погрјешкама“ — Дерби се опет дигао и мирно рекао, да је он, како се не води протокол о министарском вијећању, дајући ствари велики значај, кад се повратио из сједнице одма подробно сву расправу записао! Узто треба знати, да се Дерби у парламентарном свијету одликовао својим феноменалним памћењем. „Ја сам увјерен — наставио је — да лордови неће сумњати, да ли сам се ја у мојим изјавама руководио најтачнијим од мојих успомена.“ Сализбери морао је положити оружје: „Ако благородни лорд држи, да се дотиче његове истинитости оно што сам рекао, наравно, ја сам дужан узети натраг сваки израз, који се може узети у том смислу: ја нијесам изнио такву оптужбу.“

општа и руска; 4) Опретјељење инославља, раскола и сепаратства; 5) Каноничко право и црквено-парохијална практика; 6) Литургија, агнологија и црквена археологија; 7) Пропофиједање и његова историја; 8) Философија и педагогија у тачкама, које се дотичу с богословљем. Наравно да на овом огромном подухећу раде многи стручњаци — ту их је на броју 31!

Ово дјело изаћиће — бар се тако претпоставља — у десет тома, по 30—35 табака велике осмине, у свакоме тому (у првом прелази 35 табака), кроз пет година, дакле ће г. 1905 бити довршено.

У првом тому „Историје Хришћанске Цркве у XIX вијеку“ долазе римокатоличка, старокатоличка, протестантска и англиканска црква. У историји римокатоличке цркве врло је вјерно изложено дјеловање пропаганде наших дана — особито у Босни и Херцеговини — наравно према обиму књиге, која износи преко 36 табака велике осмине. У другом тому ће изаћи историја православне цркве.

Ове књиге „Општедоступне богословске библиотеке“ изашле су као прилози у „Странику“, ком је цијена изван Русије 10 рубаља. Они, који нијесу претплатници „Страника“, добивају ове књиге за 2 руб и 50 коп. са поштом. Нови претплатници, који желе добити књиге ове „Библиотеке“, које су већ изашле, прилађају по један рубаљ за сваку књигу.

Одиста издање и прејетиво и прекорисно особито за наше свјештенство.

Трговачка Кореспонденција за школску и приватну употребу. Издање Јосифа Предића, наставник трг. кореспонденције и књиговодства у срп. краљ. трговачкој академији. Биоград, трговачко занат. штампарија Тодора К. Наумовића и друга, 1900. Издање пишчево.

Ми ову тако потребитну књигу у трговини најтоплије препоручујемо нашим трговцима, тјем више, што је удепена и за самоуке. Књига је лијепо израђена у кварту на финој артији и долази 7 динара или круна.

Zapisci plemenitog gospara Marina Marojice Kabogce, izvanrednog poslanika Republike Dubrovačke na carigradskom Dvoru g. 1706—1707. Izvorni tekst izdao, preveo i protumačio Dr Lujo knez Vojnović (Prestampo dozvolom Kr. Srp. Akademije nauka iz XXXIX broja Spomenika. Dubrovnik, 1900. Цијена?

(Нове српске карте дописнице.) Примили смо десет карата дописница, на којима су израђени ликови православних свјетитеља: Саве, Луке, Стевана, Димитрије, Арх. Михаила, Николе, Ђурђа и Јована, а двије карте представљају нам, једна Рождество а друга Воскресеније Христово. Не допушта нам мали престој ове биљешке, да се потанко упустимо у оцјену ових умјетнички израђених слика, констатујемо само то, да су израђене у строго православном духу и да свака слика замисли и израдом својом одаје у сликарском умјетничком; но није код ових слика једина то њихова добра страна, јер колико су лијепе

Поводом ових откривања лорда Дерби-а „Н. Време“ имало је горку утјеху рећи: „Прољетос многи су се код нас страшили лондонских телеграма, који су доносили вијести о сасвим незнатном наоружавању Инглеске; ми смо исмјавали те телеграме, и говорили, да им не треба вјеровати. Зато су нас називали шовинистима и говорили да ми хоћемо рат по сваку цијену. Што се сада види? Види се да су телеграми били не основани, и да ни инглеска влада, ни лорд Биконсфилд нијесу ни мислили о рату с Турском, јер окупација Ципра и Сирије без одобрења Султана значила би рат против Султана... Не рат против Русије него страх објаве рата с наше стране био је узрок раздора у лондонском кабинету.“

Кроз неколико дана последице ове сједнице у горњој кући, 6 јула, у доњој кући била је поднесена петиција са многобројним потписима, која је захтјевала, да се Биконсфилд преда суду због државне издаје. Биконсфилда су оптуживали у главном: 5) што је тражио кредит у име заштите Турске против Русије; 6) што је под тим лажним изговором савјетовао Краљини да сазове резерве; 7) што је савјетовао Краљини да позове дио индијске војске у Јерополу, ма да није било непријатеља, с којим се требало борити...

У све је било дванајест тачака. Али побједитеља не суде — нијесу ни Биконсфилда судили.

Ми смо платили берлински уговор стотруко тешком цијеном. Погрјешка наше политике притискала је још више нас унутра, дего ли је поткопавала наш углед за границом. Радост непријатеља још је више увеличавала бол сјећања, што није било преглаштства у историјском часу, и што се није умјело њим користовати се. Војска је учинила своју дужност, а дипло-

спољним обликом својим, толико имају своје важно иначе значење. —

До сада смо били поплављивани страним дописницама, које су нам представљале стране крајеве, страна витешка дјела и мегдане, па зашто да наш свијет баца новац за те туђе ствари, зашто да заборављамо своје, — та зар не треба да пошта широм свијета разнесе наше слике? па и то је, и ако ситан доказ да хоћемо да осјећамо и мислимо српски и православно. Ове дописнице нарочито ће добро доћи при честитањима крсног имена, пошто носе слике свјетца, које највише Срби славе; а како су умјетнички израђене, моћи ће их наша сиротиња као мале иконе употребљавати. — Те је карте израдио г. Душан Цеклић у Загребу — хвала му!

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 24 новембра

(Наше руде.) Досадашња истраживања геолога и рудара нијесу могла да нађу у Црној Гори никаквих руда, које би заслуживале, да се на њима отпочне рад. На прилику, у Црмници је био пронађен манганез, али се држало, да га је врло мала количина. Напротив једно инострано друштво, које је добило шестомјесечну концесију да истражује руде, проучавајући Црмницу, пронашао је бојашу руду *вожва*, и велику количину *манганеза*. Положај ове руде близу Бара још јој виши економски значај даје. Кад се на њој рад отпочне, и наш народ ће имати вараде у изобиљу, и држава лијепе користи.

(Иа Института Царице Марије.) На Ваведеније славила је капела овог института свој храм. На литургији је био Њ. С. Књаз Мирко, наши министри, г. Лермонтов и г. Констатиновић са госпођама, наставници и родитељи ученица и свршене питомице. По литургији начелница института гђица Мертваго примала је честитања. Послије подне особе, које стоје у веши с институтом, биле су позване на чај, а ученице су играле. Тада је изводио посјетити институут Њ. В. Господар, којом је приликом начелница представила Његовом Вишочанству нове учитељице.

(Исправка.) У 45 броју нашег листа, у чланку „Планика“, поткрала се једна погрјешка: мјесто „Католик Н. Н.“ треба да стоји „Кололист Н. Н.“ —

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Покољ у Китају.) Има и у Њемачкој листопа, који осуђују апијерска дјела њемачке војске у Китају, те доносе пријатна писма, што њемачки војници пишу из Китаја својим кућма. Та писма свиједоче да у Китају њемачка војска тачно врши заповијед свога Цара, који јој на подласку рече да никоме не опрашта. У једном писму налази се овај став:

„У нашој компанији нема човјека, који није убио најмање десет Китајаца. Јуче смо заузели Лианг-Чанг-Чунг. Наша

маџија је изгубила све, што је војска стекла — то се тада свуда понављало.

Отада је прошло скоро четврт вијека. Кроз то вријеме је Инглеска само потврдила откривања Дербијена: она ништа није могла учинити у Малој Азији, и како ми тамо нијесмо долазили, дошли су Њемци, мирно удављивши Инглесе. Преставите себе ви потомци руског класицизма и зато незналице руске историје, кад би у старијим листовима прочитали, да је Инглеска г. 1878 објавила рат Русији због тјеснаца, а потоме кад би погледали на данашњу Турску и на тјесноце, зар ви небиете себе запитали: „Ал зашто се Инглеска тада борила, кад последице двадесет година цуне слободе, да чини у азијатској Турској што хоће, она у тој турској не постоји!“ Ал и сада има људи потпуно убјеђених, да Инглеска и не мисли о другом него како ће се с нама борити због Турске...

Ипак ове двадесет година нијесу прошле за нас без користи. Ми смо престали бити на Истоку ратници, и постали смо организатори Истока. Ми смо сазнали, да је сваки народ, који има историју, жив организам, који може живјети у само својим границама, и да не подноси дробљења.

Г. 1878 по свој прилици ми пишасмо пријетати на дробу Турске, учинивши још једну погрјешку, и узевши на се сву одговорност за раскомадање живог и још јаког организма, — сада начело недијељења источних држава, које само може да сачува мир у њима, — принуђиће нас у сваком покушају диобе државе, која к нама тежи, да видимо покушај управљен против нас. Сада већ нема „турскога насљедства“, него само источне државе са Русијом на челу, које најпослије морају промислити о свом обезбјеђењу, против којег се тако одавна ради.

компанија остала је на пољу ван јужно-западне капије, кроз коју је други дио војске истјерао Китајце. Ми смо их дочекали на бајонете и све редом на њих наболи. Међу нама бјеше и дописник „Крвни-Цајтунга“, који је све то видео својим очима. У другом једном писму стоји: „Ријека Пеј-Хо покривена је сва људским љешинама; кад се која љешина приближи нашој лађи, дигне се с ње читав облак муха и других буба.“ У трећем се писму чита: „Немачки батаљон пекиншки излази често из вароши у околину да пљачка и убија. Ко се противи, тога с мјеста убију; остале похватају, не штеде ни голе про-сјаче; за тим им заповједе да ископају велику раку, на крај раке морају сви да клекну, војници на њих опале из пушака а Китајци се стропоташу у раку, коју над њима заспу, не питајући јесу ли сви мртви или не.“ Један осјетљиви Њемац пише ово: „Убиства и мриварење, што се овдје врше, долазе до лудила. Кога год сретнемо, тога из пушке убијемо, или прободемо бајонетом да уштедимо тана. У недељу по подне морадосмо седамдесет и четири Китајца убити бајонетом. Ужас бјеше гледати ово мриварење. Надам се да неће дуго још трајати, јер иначе ћемо посве заборавити, да смо икада људи били.“ Ево како се поступа са заробљеницима: „Бјесом заробили шездесет и осам Кинеза. Поређасмо их у ред на 12-15 корака једно од другог. На сваког Кинеза командоваше четири војника. Кад је потпоручник командовао војницима: Legt an! вриснуше јадни Кинези, да се у чојеку крв следила. За тим се зачу: Feuer! и свему бјеше крај. Само се још по које роптање могло чути. Свакога Кинеза погодила су 4 курцума и сваки се стропоштао у раку, коју је морао сам себи ископати.“ Да наведемо још и овај извод из једног писма:

„Становништво Тунг-Чау-а дочекало нас бјеше пријатељски и отворило нам широм своје капије. Људи стојаху на улици са јелом и шићем, с којим нас хтедохе угостити. Но чим наша војска уђе унутра, одмах је падла заповијест, да се почне пљачкати, убијати и палити. Јадно становништво личило је стаду на које вуци нападаше. За неколико часова бјеху све улице посијане љешинама. Они, који за нама уђоше у варош, једва су имали кога да опљачкају и убију, те се мрштовно задовољити да варош најпросто запале. Прођосмо преко изгореле вароши, са сви-ју страна се осјећаше ужасан заду од љешина. У Тунг-Чау-у данас благују гладни пси. Поток, који тече кроз варош, пренуи је љешина људских.“ Ова писма већ су добила своје карактеристично згод-но име „Хумска“ од Хуна Атиланних, и остаће у свјетској историји на срамоту вијека, који залази.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

ПЕТРОГРАД, 19 новембра. — Књаз Имеретински гувернер варшавски, умро је од каиље.

РИМ, 19 новембра. — Краљ је примио Принца Ђорђа грчкога и одвратио му посјету. По „Итали“ Принц је предао Краљу меморандум, који је предао и осталим силама (защитницима Крита) за присаједи-њење Крита Грчкој.

КОПЕНАГЕН, 20 новембра. — Руска Царица удовица отпутовала је у Русију.

БЕРЛИН, 21 новембра. — Ми-нистар у Брислу Алвенслебен на-значен је као наследник Радолина у Петрограду.

ЛОНДОН, 21 новембра. — Да-нас се састао парламенат. Престони говор у четвртак.

СОФИЈА, 21 новем. — Собрање је примило адресу на престони го-вор, такођер модификацију царинске тарифе између Турске и Бугарске једногласно.

ПАРИЗ, 22 новембра. — Ми-нистар иностраних дјела не зна ништа да Цар Никола намјерава провести своје опорављање у јужној Француској.

РИМ, 22 новембра. — Тибар је поплавио 300 метара обале Ин-глеска. Оближње куће су напуштене.

СОФИЈА, 23 новембра. — Ми-нистарство је дало оставку. Собрање се одложило.

ЛОНДОН, 24 новембра. — Пре-стони говор вели, да је Краљица сазвала изванредно засједање парла-

мента да гласује нове кредите потре-бите за операције у јужној Африци и у Китају.

БИОГРАД, 24 новем. — Зва-нично је објелодањено именованье бившег министра-пресједника Симића за посланика у Риму.

СОФИЈА, 24 новембра. — Књаз је опуномоћио Радослава да састави нови кабинет.

Англо-бурски рат.

ЛОНДОН, 18 новембра. — Ро-берте је замијењен Киченором, који је унапређен за лајтант-генерала.

— Одљење генерала Соглеа било је нападано код Лукхофа од 400 Бура под командом Херцога Бури су одбијени са великим губитком. Инглески губитци су незнатни (То је било близу Оранџенера, дакле на југу Оранске државе, одакле се види, докле се распростире бурска гверила. А фраза: „Бури одбијени са великим губитком“ — инглески губитци незнатни“ — већ је по-стала и сувише обичном. Таква је начин ратовања, којег се Бури држе: учине не-пријатељу штете колико могу, па се уклоне испред јаче силе. У.)

ПАРИЗ, 18 новембра. — Кри-гер је примио изасланство муници-палног вијећа, које му је подијело златну медаљу у спомен његове по-сјете у муниципалном двору. Кригер је топло захвалио на доказу симпа-тија и завршио, да се мир у Трап-звалу не може повратити него ар-битратом. — Сенат је једнодушно примио моцију, која изражава симпа-тије Кригеру. — Кригер је пошао у Јелисеј, да се опрости са Лубетом, који му је одвратио посјету у хо-телу, одакле се тронућ повратио — Дешанел и Фалијер, пресједници камаре и сената, измијенили су по-сјете са Кригером.

ПАРИЗ, 19 новембра. — Кри-гер отпутовао је у Кељи, уз неопи-сиве овације.

КАПЕТОВИ, 19 новембра. — Шуконик Мејрих заузео је Лихтен-берг после крваве битке са 400 Бура.

ДУРБАЦ, 19 новембра. — Бури развијају велико дјеловање у окружју Стандертона. Јучер је било боја код Стандертон.

КАПЕТОВИ, 20 новем. — Ро-берте ће кронати пут Јевропе 11/12.

КЕЛН, 20 новембра. — Кригер је стигао у поноћи, акламиран не-избројним мноштвом народа. Цар Вилхелм му је дао знати, да му је жао, да га не може примити, услед већ утврђених дитпозиција. Кригер је одлучио да не иде у Берлин, него иде у Холандију.

ХАГ, 24 новембра. — Кригер је стигао дочекав највећим одушев-љењем неизмјерног мноштва, пре-ставника власти, многобројних депу-тација корпорација. Кригер је при-мио посјете више министара.

ЛОНДОН, 24 новембра. — Са-лизбери је изјавио у горњој кући, да се не може повратити независност бурским републикама. Влада би им била готова дати аутономију. Одно-сно Китаја казао је да постоји кон-церт и нада се да ће бити окруњен успјехом.

Догађаји у Китају.

ЛОНДОН, 18 новембра. — Про-визорна влада у Тјенчину забра-нила је под пријетњом смртне казне скривање оружја у граду и у пред-грађима. Провицијални ривичар Тангвенхуан, ког је ратни суд у Шоантингу на смрт осудио, биће у Тјенчин погубљен.

ПАРИЗ, 19 новембра. — У до-бро извјештеним круговима говори се да је постигнут споразум између посланика у Пекину о природи ус-лова, који се Китају имају ставити. Ти услови ће се подијети китај-ским опуномоћеницима. У исто доба

увјеравају, да се Русија није издва-јала из концерта јевропског.

ЛОНДОН, 21 новембра. — „Рај-тер“ доноси из Тјенчина да се че-тири њемачке чете налазе 35 миља на западу Паотингу у врло муч-ној ситуацији. Једно одљење фран-цуске војске са храном за три дана пошло им је у помоћ. У Паотингу тишина (Пошто је и мирно станов-ништво поубијано! Ур.)

ПЕКИН, 21 новембра. — Од-носни документи данас су потписа-ни. (Који? Ур.)

ПЕКИН, 22 новембра. — Врло јака китајска војска под командом једног генерала утамборила се бли-зу Чанга на југу Тјенчина. Два одљења њемачка иду напријед из Тјенчина.

ЊУЈОРК, 23 новембра. — „Рај-тер“ доноси из Пекина, да није узета дефинитивна одлука на данашњем састанку посланика, јер министри нијесу још добили упуста својих влада односно облике прелиминарне ноте, која се има предати Китају. Конжер и сви министри настоје да уреду посао на задовољајући начин.

РИМ, 23 новембра. — „Стефани“ доноси из Пекина да се колона ита-ло-њемачка вратила у Пекин са по-хода у Калган.

ВАШИНГТОН, 24 новембра. — Сва војска америчка, осим страже за легаацију, оставиће Китај и поћи на Филиппине.

ПЕКИН, 24 новембра. — Није основан глас, да се поход на Калчан овдје повратио услед пораза.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Изашли су из штампе школски уч-беници:

РАЧУНИЦА за први разред основни-јех школа, израдили *Ђуро Поповић* и *Ан-дрија Јовићевић*. Цетиње, К. Ц. Државна Штампарија 1900. Цијена 30 новчића.

СРПСКА ГРАМАТИКА за трећи и чет-врти разред основнијех школа у Књаже-вини Црној Гори, саставио *Ђуро Шпадијер*. Цетиње, К. Ц. Државна Штампарија 1900. Цијена 35 новчића.

Могу се наручити и купити код *Прве К. Ц. Поглашћене Књижаре П. М. Калу-ђеровића* на Цетињу (Cettigne, Montenegro.)

Цетиње, 18 Новембра 1900.

Број 348/дз.

УПРАВА ДРЖАВНЕ ШТАМПАРИЈЕ.

ОБЈАВА.

Спасоје Радосавов Живаљевић из Бјелопавлића, — села Фрутка, отишао је назад пет година у Бу-гарску. Од назад три године није о себи гласа давао; на молбу његовог брата, нека изволи сваки онај, који би што о поменутом Спасоју зна-вао, доставити

МИНИСТАРСТВУ ИИ. ДЈЕЛА.

Број 2188.

(2—3)

НАЗНАЊЕ.

Част ми је доставити до знања свим мојим пријатељима и муштери-јама — како овдје тако и на страни — да сам посебно отворио цревљар-ску радњу у улици „Новака Мило-шева“ број 24, и да се код мене налази како цревљарске разне робе за распродају — тако и готових цреваља. Цијене су умјерене.

Молим п. п. грађанство за на-рудбине, о мом раду и доброј роби — увјериће се ко год опрова.

Под ориџл, 4 новембра 1900.

С поштовањем

Јово А. Личић.

Број 81 (2—2)
76

ОБЈАВА

Продајем својевољно, моју дво-катну кућу постојећу у овој вароши, у Катунској улици бр. 15 код ве-лике локанде. Ко би желно исту купити, нека се ради погодбе при-јави потписатом власнику.

Цетиње, 2/11 1900.

Ђоко Н. Дрескловић.

Број 78 (3—3)
37

ОГЛАС

Најуљудније позивам све моје дужнике да до 15 Ја-нуара 1901 год. изволе пла-тит ми дуг који ми дугују; јер после овога дана, при-пућен ћу бити и против сво-је добре воље да преко пу-номоћника и судским путем новац наплаћујем.

Цетиње 10 новембра 1900.

С поштовањем

Васо Пипер.

Број 83 (2—4)
47

Објава.

Продајем својевољно, моје двије куће налазеће се у овој вароши у „Кашунској улици“, бр. 58 и 112. Молим све дужитеље мог покојног оца да ми поднесу писмено, са чи-стим доказима своје рачуне најдаље до 15 Децембра ове године. Послеје наведеног рока неће се рачун ш-коме признати.

Алекса В. Мартиновић.

Број 85 (1—1)
50

Пријатељима и знанцима јављам, да ћу у недељу 3 децембра у 11 сати пред подне држати годишњи па-растос моме незаборављеноме брату

ЈЕВТУ

у цркви на новоме гробљу.

Цетиње

ОЖАЛОШЋЕНИ БРАТ

Перо Гашић

Број 86 (1—1)
33

Јављам пријатељима и познани-цима, да ћу у Неђељу, 3. Децембра, у 10 сати давати годишњи парастос моме непрежаљеном синовцу

Јову М. Геруну

у Влашној цркви.

Цетиње, 24. Новембра 1900.

У име угвиљене породице:

Јово Р. Герун.

Број 87 (1—1)
36